

УДК 58.009

Феєр Р. – ст. гр. 11-Б

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

ВИДИ РІДКІСНИХ РОСЛИН У ФЛОРИ ОКОЛИЦЬ М. ГЛУХІВА

Науковий керівник: асист., Кириєнко О.О.

Feyer R.

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

TYPES OF RARE PLANTS IN THE FLORA OF THE VICINITY OF HLUKHIV

Supervisor: Kirienko Olena

Ключові слова: рідкісні рослини, червонокнижні види флори, охорона.

Keywords: rare plants, Red Book species of flora, protection.

Важливим аспектом у збереженні біорізноманіття набуває питання охорони рідкісних та зникаючих видів флори. Виникнення цієї проблеми зумовлено не тільки суцільними вирубками лісів, порушенням умов місцезростань, розорюванням лук, надмірним випасанням худоби, збиранням рослин та викопуванням бульбоцибулин, а й процесами антропогенного навантаження. Саме значного антропогенного навантаження зазнає рослинний покрив у межах населених пунктів. Одним із таких населених пунктів є і місто Глухів, в околицях якого зростають рідкісні види рослин, зокрема і занесені до Червоної книги України [1]. Місто Глухів розташоване у північно-східній частині України, у межах найбільш низинної частини Українського Полісся, на берегах річки Есмань [2].

Питанням дослідження флори околиць Глухова займалися багато вчених-ботаніків: Панченко С.М., Іванець В., Коваль Л.В., Зубцова І.В., Міськова О.В. Праці цих ботаніків містять опис рослин та дані про місцезнаходження багатьох дикорослих видів, в тому числі і рідкісних. Проте на нашу думку найповнішим зведенням по флорі досліджуваної території є видана у праця Панченка С.М та Іванець В. «50 рідкісних рослин Сумщини. Атлас-довідник» [1]. Саме ця праця була для нас орієнтиром під час проведення флористичного дослідження. Основною метою наших досліджень було виявити видове різноманіття рідкісних видів флори околиць Глухова. За результатами досліджень було встановлено дев'ять видів рідкісних рослин, що зростають в околицях Глухова і занесені до Червоної книги України [3]. Нижче подано перелік цих видів.

Лілія лісова (*Lilium martagon* L.) – багаторічна цибулинна трав'яниста рослина. Саме цей вид лілій є єдиним дикорослим видом, який росте в Україні. Зустрічається лілія лісова на узліссях, у світлих дібровах, по березняках. Крім того лілію лісову можна зустріти і у старих лісових культурах сосни на місці широколистяних лісів. Зменшення популяції лілії лісової зумовлено інтенсивним збиранням рослин на букети та викопуванням цибулин.

Зозулині сльози яйцеподібні (*Listera ovata* L.) – багаторічна короткокореневищна трав'яниста рослина, яка зростає по узліссях та у тінистих вологих широколистяних лісах. Вирубка лісів та зміна умов місцезростання є основними причинами зменшення популяції виду.

Коручка чемерникоподібна (*Epipactis helleborine* L.) – рідкісна багаторічна

трав'яниста, тіньлюбна рослина, яка зустрічається у листяних та мішаних лісах. Рослина надає перевагу помірно зволуженим ґрунтам, багатим на вапно, але не вимоглива до їх родючості – зростає як на добре угноєних, так і на бідних. Основною причиною зникнення рослини є вирубування лісів і засадження хвойними монокультурами.

Гніздівка звичайна (*Neottia nidus-avis* L.) – багаторічна трав'яниста рослина, занесена до Червоної книги України через збирання її в букети, вирубування лісів, руйнуванням місць зростання. Назву рослина отримала через загальний вигляд підземних запасуючих органів у формі пташиного гнізда із короткими вузькими відгалуженнями. Цю рослину можна зустріти переважно в місцях з розрідженим трав'яним покривом серед опалого листя або хвоїнок, а також у тінистих, мішаних, соснових лісах.

Любка дволиста (*Platanthera bifolia* L.) – багаторічна бульбокоренева трав'яниста рослина, особливістю якої є запилення нічними метеликами: совками та бражниками. Причинами зникнення виду є порушення умов місцезростань та їх заготівля.

Волошка сумська (*Centaurea sumensis* Kalen) – медоносна, декоративна, багаторічна, трав'яниста рослина, яка має коротке розгалужене кореневище. Рослина має лікарські властивості та використовується у народній медицині. Крім того, вона є індикатором свіжих борів і суборів. Зустріти її можна на галявинах, узліссях сухих соснових лісів. Охорона волошки сумської відбувається на обласному рівні. Проте, слід відмітити, що зміна умов місцезростань, суцільні вирубки лісу, надмірний випас худоби та рекреаційне навантаження є причинами зникнення рослини.

Дзвоники оленячі (*Campanula cervicaria* L.) – багаторічна трав'яниста рослина, яка зростає на узліссях та у світлих дубових лісах і охороняється на обласному рівні. Загрозами зникнення рослини можна вважати суцільні вирубки світлих дубових лісів та створення культур хвойних на місці широколистяних лісів.

Ломиніс прямий (*Clematis recta* L.) – медоносна, декоративна, отруйна, багаторічна трав'яниста рослина, яка є індикатором свіжих сугрудів та грудів. Рослина зростає у світлих лісах та по узліссях. Ломиніс використовується у народній медицині. Загрозами зникнення є зміна умов місцезростань, створення культур хвойних порід на місці світлих дібров, що зумовлює її охорону на обласному рівні.

Наперстянка великоцвіта (*Digitalis grandiflora* Mill) – лікарська, декоративна, багаторічна трав'яниста рослина, яку можна зустріти у світлих лісах та по узліссях. Наперстянка є отруйною рослиною, яка чинить свій вплив на серце і може призвести до його зупинки. Рослина охороняється на обласному рівні через загрозу зникнення.

Виходячи з вище сказаного можемо запропонувати декілька заходів щодо охорони цих рослин: створення охоронних зон у їх місцезростаннях, моніторинг популяцій, створення заповідних територій, не допускати надмірного рекреаційного навантаження у лісах, збереження світлих дубових лісів.

Список використаних джерел:

1. 50 рідкісних рослин Сумщини. Атлас-довідник / Сергій Панченко, Вікторія Іванець. Чернівці, 2019. 64 с.
2. Геоботанічне районування Української РСР. Київ : Наук. думка, 1977. 304 с.
3. Червона книга України. Рослинний світ. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1996. 608 с.